

Beknopte Inhoudstafel

Boek 1	1
Titel 1. Algemene Inleiding	3
Titel 2. Materieel Strafrecht	77
Deel I. De strafwet	79
Deel II. Het misdrijf	185
Deel III. De strafrechtelijke verantwoordelijkheid	299
Deel IV. Strafbare poging en strafbare deelneming	355
Deel V. De sanctie	403
Boek 2	587
Titel 3. Algemene beginselen strafprocesrecht	589
Titel 4. Strafprocesrecht	707
Deel I. De rechten van de verdediging in strafzaken	709
Deel II. De vorderingen die uit het misdrijf voortvloeien	799
Deel III. Het vooronderzoek in strafzaken	927
Deel IV. Het onderzoek ter terechtzitting	1283

Inhoudstafel

Woord vooraf	vii
Beknopte bibliografie	xxv
Vaak geciteerde wetten	xxxii
Vindplaats rechtspraak	xxxv
Boek 1	1
Titel 1. Algemene Inleiding	3
<i>Hoofdstuk 1. Definitie</i>	<i>5</i>
<i>Hoofdstuk 2. Historisch overzicht</i>	<i>7</i>
1. Archaïsche stelsels	7
2. De middeleeuwen	8
a. het oudgermaanse strafproces	8
b. het inquisitoire strafproces	9
3. De Verlichting, het ‘revolutionair’ strafrecht en de codificaties van Napoleon	11
a. de verlichting	11
b. het ‘revolutionair’ strafrecht (1789-1800)	12
c. de codificaties van Napoleon	13
(i) de Code d’instruction criminelle van 1808	13
(ii) de Code pénal van 1810	13
4. Het huidige strafrecht in België	13
a. de grondwet van 1830	13
b. het strafwetboek	14
c. het wetboek van Strafvordering	15
<i>Hoofdstuk 3. Theorieën over strafrecht</i>	<i>17</i>
1. Inleiding	17
2. De klassieke leer	19
a. achtergrond	19
b. schuld en straf	19
c. doel en functie van de straf	20
3. De positivistische school en het sociaal verweer	21
a. achtergrond	21
b. schuld en straf	22
c. doel en functie van de straf	24
4. Het nieuw sociaal verweer	25
a. achtergrond	25
b. schuld en straf	26
c. doel en functie van de straf	27
5. Het neoclassicisme als reactie op positivisme en nieuw sociaal verweer	27
a. de Magna Charta op de helling?	27
b. het nieuw realisme	29
c. strekkingen binnen het nieuw realisme	30

Inhoudstafel

6. Het voorstel van nieuw Strafwetboek	32
<i>Hoofdstuk 4. Politieke dimensie van het strafrecht</i>	34
1. Strafrecht en beleid	34
a. het beleid m.b.t. de strafbaarstelling	34
(i) wie beslist over de strafbaarstelling?	34
(ii) wat mag strafbaar worden gesteld?	35
b. het vervolgingsbeleid	41
(i) wie vervolgt?	41
(ii) met welke middelen?	42
(iii) al dan niet vervolgen?	43
c. het sanctioneringsbeleid	44
(i) welke straffen?	44
(ii) wie sanctioneert?	46
(iii) beoordelingsvrijheid van de rechter: hoe ver?	47
d. het strafuitvoeringsbeleid	47
(i) straffen, eens opgelegd: altijd uitvoeren?	47
(ii) straffen vroegtijdig beëindigen?	48
(iii) rechterlijke controle op de strafuitvoering?	49
(iv) moet het slachtoffer een 'zeg' hebben in de strafuitvoering?	49
2. De 'crisis' van het strafrecht	50
<i>Hoofdstuk 5. Bronnen van het straf(proces)recht</i>	53
1. De Grondwet	53
a. de fundamentele rechten	53
b. de bepalingen inzake de rechterlijke macht	54
c. strafrechtelijke verantwoordelijkheid van parlementsliden en ministers	55
2. De wet	55
a. materieel strafrecht	55
(i) Strafwetboek 1867	55
(ii) complementaire wetten	57
(iii) bijzondere wetten	58
(iv) verhouding tussen algemeen en bijzonder strafrecht: art. 100 Sw.	60
(v) defederalisering van het strafrecht?	61
b. strafprocesrecht	63
(i) Wetboek van Strafvordering 1808	63
(ii) complementaire wetten	63
(iii) bijzondere wetten	65
(iv) defederalisering van het strafprocesrecht?	66
(v) gewoonte en gebruik	67
(vi) ministeriële richtlijnen en omzendbrieven van het College van procureurs-generaal	68
3. Het internationaal recht	68
a. het volkenrecht	68
b. de mensenrechten	69
c. het internationaal strafrecht	72
(i) algemeen	72
(ii) Europese Unie	74
Titel 2. Materieel Strafrecht	77
Deel I. De strafwet	79
<i>Hoofdstuk 1. Het legaliteitsbeginsel</i>	81

Inhoudstafel

1. Begrip	81
2. Betekenis van het begrip ‘wet’	84
a. ‘wet’	84
b. ‘krachtens een wet’	85
c. ‘krachtens de algemene door de beschaafde volkeren erkende rechtsbeginselen’	86
<i>Hoofdstuk 2. Interpretatie van de strafwet</i>	88
1. De letterlijke interpretatie van de strafwet	88
2. De teleologische interpretatie van de strafwet	90
3. De verboden analogische interpretatie van de strafwet	92
<i>Hoofdstuk 3. De strafwet en het EVRM</i>	96
1. Strafbaarstellingen strijdig met het EVRM	96
a. strafbaarstellingen strijdig met het vermoeden van onschuld	96
b. strafbaarstellingen strijdig met het recht op een eerlijk proces	97
c. strafbaarstellingen strijdig met het recht op privacy	97
d. strafbaarstellingen strijdig met het recht op vrije meningsuiting en/of de godsdienstvrijheid	98
e. beperkingen ingevolge het gelijkheidsbeginsel (art. 10, 11 en 11bis Gw.)	100
f. decriminalisering abortus en euthanasie: strijdig met recht op leven?	101
2. Straffen strijdig met het EVRM	102
a. onmenselijke en vernederende straffen	102
b. doodstraf	103
c. disproportionele straffen	103
d. straffen strijdig met het recht op eigendom	104
e. straffen in strijd met het gelijkheidsbeginsel	105
<i>Hoofdstuk 4. Toepassing van de strafwet in de tijd</i>	106
1. De geldingsduur van de strafwet	106
a. beginpunt	106
b. eindpunt	107
(i) opheffing door de wetgever	107
(ii) opheffing door onbruik: in principe onmogelijk	108
(iii) vernietiging door het Grondwettelijk Hof	108
2. Wetsconflicten in de tijd	109
a. begrip	109
b. de (strengere) strafwet kan niet retroactief worden toegepast	110
(i) beginsel	110
(ii) toepassingsgebied	110
a. wetten waarbij een nieuw misdrijf in het leven wordt geroepen	110
b. wetten waarbij de straffen bepaald voor een reeds bestaand misdrijf worden verzwaard	111
c. wetten die het toepassingsgebied van een reeds bestaande strafbaarstelling uitbreiden	114
d. wetten die het toepassingsgebied van reeds bestaande straffen uitbreiden	115
e. wetten waarbij een nieuwe straf wordt ingevoerd	115
f. wetten die de strafuitvoering verzwaren?	117
(iii) beperkingen	118
a. niet-strafrechtelijke sancties	118
b. procedurewetten	119
c. interpretatieve wetten	122

Inhoudstafel

c. de terugwerkende kracht van de mildere strafwet	122
(i) beginsel	122
(ii) toepassingsgebied	122
a. de afschaffing van een misdrijf	122
b. de verlaging van de strafmaat	123
c. de wetten die het toepassingsgebied van bestaande strafbaarstellingen beperken	125
(iii) beperkingen	126
a. nieuwe wetten die een oude wet over hetzelfde onderwerp vervangen met behoud van strafbaarstelling	126
b. gelegenswetten en tijdelijke wetten	126
c. uitvoeringsreglementen	127
<i>Hoofdstuk 5. Toepassing van de strafwet naar de persoon</i>	<i>128</i>
1. Gelijkheidsbeginsel en non-discriminatiebeginsel	128
2. Strafrechtelijke verantwoordelijkheid van rechtspersonen	129
a. situering	129
b. argumenten in de discussie	130
(i) kan een rechtspersoon 'opzettelijk' handelen of 'onachtzaam' zijn?	131
(ii) kan een rechtspersoon wel worden gestraft?	131
(iii) strijdig met principe van de individuele strafrechtelijke verantwoordelijkheid?	132
(iv) is het strafrecht een aangepast sanctioneringsmechanisme?	132
(v) de rechten van de verdediging in strafzaken: ook toepasselijk op de rechtspersoon?	133
c. strafrechtelijk verantwoordelijke rechtspersonen in het Belgisch strafrecht	134
(i) het principe van de strafrechtelijke verantwoordelijkheid van rechtspersonen	134
(ii) welke rechtspersonen?	135
a. zowel publiekrechtelijke als privaatrechtelijke rechtspersonen	135
b. ook (economische) groeperingen zonder rechtspersoonlijkheid	136
c. verenigingen die immuun blijven voor strafvervolgning	137
(iii) voor welke misdrijven?	139
(iv) de schuld bij rechtspersonen	140
(v) samenloop van verantwoordelijkheid	141
(vi) delegatie?	145
(vii) de administratieve en burgerlijke sanctionering van de rechtspersoon	145
a. administratieve sancties	145
b. burgerlijke sancties	146
c. de aanpak van rechtspersonen via de bepalingen inzake witwassen	146
3. Schuldombekwamen	147
4. Schijnbare uitzonderingen: immuniteten en voorrechten	147
<i>Hoofdstuk 6. Toepassing van de strafwet in de ruimte</i>	<i>149</i>
1. Misdrijven op Belgisch grondgebied gepleegd	150
a. principe	150
b. bepaling van het Belgisch grondgebied	150
(i) het land	151
(ii) de territoriale zee	151
(iii) Belgische schepen	152

Inhoudstafel

(iv) het luchtruim	152
(v) Belgische vliegtuigen	153
c. De bepaling van de plaats van het misdrijf	154
(i) lokaliseringtheorieën	154
(ii) ubiquiteitsleer en effectenleer	155
(iii) leer van de ondeelbaarheid	157
(iv) kanttekeningen	158
2. Misdrijven in het buitenland gepleegd	160
a. volkenrechtelijke aanknopingspunten	160
(i) het beschermingsbeginsel	161
(ii) het actief personaliteitsbeginsel	161
(iii) het passief personaliteitsbeginsel	162
(iv) het universaliteitsbeginsel	163
(v) het vertegenwoordigingsbeginsel	164
b. dubbele incriminatie	165
c. toepassingsgevallen	167
(i) misdaden en wanbedrijven tegen de staatsveiligheid	169
(ii) misdaden en wanbedrijven tegen de openbare trouw	169
(iii) terroristische misdrijven	170
(iv) misdaden en wanbedrijven door een Belg in het buitenland gepleegd	170
(v) misdaden waarvan een Belg in het buitenland het slachtoffer is	173
(vi) internationale misdrijven	173
a. algemene verwijzingsregel (art. 12bis VTSv.)	174
b. oorlogsmisdaden, misdaden tegen de mensheid en genocide (art. 6, 1 ^o bis en 10, 1 ^o bis VTSv.)	177
c. bepaalde terreurdaden (art. 10, 6 ^o VTSv.)	180
d. sekstoerisme en mensenhandel (art. 10ter, 1 ^o , 1 ^o bis, 2 ^o en 3 ^o VTSv.)	182
e. corruptie (art. 10quater VTSv.)	183
f. piraterij op zee	183
g. goederen- en reizigersvervoer over de weg	184
Deel II. Het misdrijf	185
<i>Hoofdstuk 1. Begrip</i>	187
1. Definitie	187
2. Constitutieve elementen van het misdrijf	189
a. het materieel element	191
b. het moreel element	192
c. het element wederrechtelijkheid	193
<i>Hoofdstuk 2. Indeling van de misdrijven</i>	194
1. Wettelijke driedelige indeling: misdaden, wanbedrijven en overtredingen	194
a. begrip en oorsprong	194
b. bepaling van de aard van het misdrijf	195
c. belang van het onderscheid	196
(i) materieel strafrecht	196
(ii) strafprocesrecht	198
d. kritiek op de driedelige indeling der misdrijven	198
e. andere indelingen	200
2. Indeling volgens de Grondwet: politieke en persmisdrijven	202
a. achtergrond	202
b. politieke misdrijven	203

Inhoudstafel

(i) definitie	203
(ii) het onderscheid tussen zuiver en gemengd politieke misdrijven	204
a. zuiver politieke misdrijven	204
b. gemengd politieke misdrijven	204
(iii) het gunstregime voor politieke misdrijven	207
(iv) de uitleveringsexceptie voor politieke misdrijven	207
c. persmisdrijven	209
(i) definitie	209
(ii) toepassingsvoorwaarden	210
a. het moet om een meningsuiting gaan	210
b. deze meningsuiting moet strafbaar zijn	211
c. het misdrijf moet gepleegd zijn via de drukpers	211
d. er moet een daadwerkelijke openbaarheid aan worden gegeven	213
(iii) het gunstregime voor persmisdrijven	214
3. Indeling volgens de beschermde waarde	215
a. fiscale misdrijven	217
(i) materieel strafrecht	218
(ii) strafprocesrecht	218
b. economische misdrijven	219
(i) materieel strafrecht	220
(ii) strafprocesrecht	221
c. sociale misdrijven	222
(i) materieel strafrecht	223
(ii) strafprocesrecht	224
4. Indeling volgens het moreel element	224
a. opzettelijke en onopzettelijke misdrijven	224
b. onachtzaamheidsmisdrijven en reglementaire misdrijven	225
c. belang van het onderscheid	225
5. Indeling volgens de uitvoeringswijze	226
a. handelings- en verzuimsmisdrijven	226
(i) begrip	226
(ii) overzicht van de verzuimsmisdrijven	227
(iii) de oneigenlijke verzuimsdelicten	228
b. aflopende (ogenblikkelijke) en voortdurende misdrijven	230
(i) begrip	230
(ii) belang van het onderscheid	232
c. enkelvoudige en voortgezette of collectieve misdrijven	233
(i) begrip	233
(ii) belang van het onderscheid	234
d. gelegenheidsmisdrijven en gewoontemisdrijven	234
(i) begrip	234
(ii) belang van het onderscheid	235
6. Andere indelingen	236
a. eigen misdrijven	236
b. openbare en private of klachtmisdrijven	236
c. misdrijven op heterdaad	237
d. basismisdrijven en gekwalificeerde misdrijven	238
e. gewone gedrags- en gevolgmisdrijven	238
f. krenkingmisdrijven, gevaarzettingsmisdrijven en voorbehoeden- de misdrijven	239

<i>Hoofdstuk 3. Rechtvaardigingsgronden</i>	241
1. Begrip	241
a. definitie en grondslag	241
b. onderscheid met schulduitsluitingsgronden	242
c. onderscheid met verschoningsgronden en verzachtende omstandigheden	244
(i) verschoningsgronden	244
(ii) verzachtende omstandigheden	245
2. Wettige verdediging of noodweer	245
a. begrip	245
b. toepassingsvoorwaarden	246
(i) voorwaarden i.v.m. de aanval	246
a. de aanval moet onrechtmatig zijn	246
b. de aanval moet nakend of onafwendbaar zijn	246
c. het moet gaan om een aanslag tegen personen	247
(ii) voorwaarden i.v.m. de afweringsdaad	248
a. subsidiariteit	248
b. proportionaliteit	248
c. vóór of tijdens de aanval, niet erna	248
d. het moet gaan om doodslag of slagen en verwondingen	249
e. verdedigingswil vereist?	250
c. art. 417 Sw.: twee vermoedens van wettige verdediging	250
(i) afwering bij nacht van de inklimming in een bewoond huis	250
(ii) verdediging tegen diefstal of plundering met geweld tegen personen	251
d. enkele bijzondere gevallen	251
(i) noodweerecces (noodweerverschrijding)	251
(ii) putatieve noodweer	252
3. Noodtoestand	252
a. begrip	252
b. toepassingsvoorwaarden	255
(i) subsidiariteit	255
(ii) proportionaliteit	255
c. enkele twistvragen i.v.m. noodtoestand	257
(i) ‘voorafgaande fout’ en noodtoestand	257
(ii) noodtoestand en eigen belang	258
(iii) noodtoestand en wettelijke verplichting zich aan een kwaad bloot te stellen of erin te berusten	259
(iv) misdrijven waarvoor de noodtoestand niet kan worden ingeroepen	260
4. Wettelijk voorschrift	261
a. begrip	261
(i) regel	261
(ii) uitzondering	262
b. expliciet wettelijk voorschrift	262
c. impliciet wettelijk voorschrift	264
(i) het zgn. ‘ouderlijk kastijdingsrecht’ of <i>iusta fustigatio</i>	265
(ii) heelkundige ingrepen	265
(iii) bepaalde sportactiviteiten	266
(iv) oorlogsdaden waardoor de strafwet wordt geschonden	267
5. Hoger bevel	268
a. begrip	268
b. toepassingsvoorwaarden	269

Inhoudstafel

(i) het bevel moet rechtmatig zijn	269
(ii) het bevel moet uitgaan van de overheid	270
c. het onrechtmatig hoger bevel: geen rechtvaardigingsgrond	271
(i) principe	271
(ii) bijzondere regeling voor hiërarchisch ondergeschikten	271
(iii) hoger bevel en bijzondere opsporingsmethoden	274
a. als verschoningsgrond	274
b. als rechtvaardigingsgrond	275
6. Toestemming van het slachtoffer: geen rechtvaardigingsgrond	275
a. principe	275
b. toestemming en vrije beschikking	277
c. geneeskunde, sport en toestemming van het slachtoffer	279
<i>Hoofdstuk 4. Verschoningsgronden, verzachtende en verzwarende omstandigheden</i>	<i>280</i>
1. Verschoningsgronden	281
a. begrip	281
b. ratio legis	282
c. strafverminderende en strafuitsluitende verschoningsgronden	282
d. overzicht van de voornaamste verschoningsgronden	283
(i) de uitlokking	284
(ii) de aangifte van bepaalde misdrijven aan de overheid	286
a. toepassingsgevallen in het Belgisch positief recht	286
b. de problematiek van de kroongetuigen	287
(iii) de onderwerping aan de overheid	289
(iv) het (onrechtmatig) hoger bevel	289
(v) sommige gevallen van bloed- en aanverwantschap	290
a. vermogensdelicten tussen familieleden	291
b. hulp aan familieleden	292
(vi) herstel van de schade	292
(vii) niet-bestrafing van slachtoffers van mensenhandel	293
(viii) pro memorie: de ‘decumul’ in voormalig art. 5, tweede lid Sw.	293
2. Verzachtende omstandigheden	294
a. begrip	294
b. ratio legis	294
3. Verzwarende omstandigheden	295
a. begrip	295
b. subjectieve en objectieve verzwarende omstandigheden	297
(i) subjectieve verzwarende omstandigheden	297
(ii) objectieve verzwarende omstandigheden	298
Deel III. De strafrechtelijke verantwoordelijkheid	299
<i>Hoofdstuk 1. Algemene begrippen</i>	<i>301</i>
1. Het strafrechtelijk schuldbegrip	301
2. Schuld, schuldbequaamheid en toerekeningsvatbaarheid	302
a. achtergrond	302
b. minderjarigen	304
c. geestesgestoorden	306
d. rechtspersonen	308
3. Schuld en objectieve aansprakelijkheid	308
4. Schuld, vermoeden van onschuld en art. 6.2 EVRM	310
5. Schuld en causaliteit	313

Inhoudstafel

a. probleemstelling	313
b. oplossing in de rechtspraak	314
(i) de equivalentieleer	315
(ii) de adequatieleer	316
(iii) de heersende rechtspraak	317
6. Strafrechtelijke schuld en aquiliaanse fout	318
<i>Hoofdstuk 2. Het moreel element van het misdrijf</i>	<i>321</i>
1. Algemene beginselen	321
a. opzet	322
b. onachtzaamheid	322
c. schuld door wetsinbreuk	323
2. Opzet	325
a. begrip	325
b. graden van opzet	326
(i) algemeen opzet (dolus generalis)	326
(ii) bijzonder opzet (dolus specialis)	328
(iii) gans bijzonder opzet	329
c. de modaliteiten van het opzet	330
(i) rechtstreeks opzet	330
(ii) onrechtstreeks opzet (potentieel willen)	331
(iii) potentieel weten (de 'had moeten weten'-test)	335
3. Onachtzaamheid	337
a. algemeen	337
(i) culpa lata of culpa levissima?	338
(ii) subjectief of objectief foutcriterium?	338
b. onachtzaamheidsmisdrijven en rechtspersonen	338
<i>Hoofdstuk 3. De schulduitsluitingsgronden</i>	<i>339</i>
1. Begrip	339
2. Dwang of overmacht	340
a. begrip	340
b. toepassingsvoorwaarden	340
(i) de dwang moet onweerstaanbaar zijn	340
(ii) de wil van de dader moet volledig uitgeschakeld zijn	341
(iii) de dwang mag niet aan de dader te wijten zijn	343
c. enkele bijzondere gevallen	344
(i) dwang en onachtzaamheidsmisdrijven	344
(ii) dwang en alcohol- of drugintoxicatie	344
(iii) persoonlijke noodtoestand	346
3. Dwaling of onwetendheid	346
a. begrip	346
(i) feitelijke dwaling	347
(ii) rechtsdwaling	348
(iii) belang van het onderscheid	350
b. toepassingsvoorwaarden	351
(i) de dwaling moet 'onoverwinnelijk' ('niet-foutief') zijn	351
(ii) de dwaling moet slaan op een constitutief element van het misdrijf	352
c. enkele bijzondere gevallen	353
(i) dwaling en onachtzaamheidsmisdrijven	353
(ii) dwaling m.b.t. rechtvaardigingsgronden	353
a. putatieve noodweer	353

b. putatieve noodtoestand	353
c. putatief hoger bevel	354
Deel IV. Strafbare poging en strafbare deelneming	355
<i>Hoofdstuk 1. Strafbare poging</i>	357
1. Inleiding	357
a. algemene begrippen	357
b. objectivistische en subjectivistische pogingsleer	360
(i) objectivisme, subjectivisme en omschrijving van de poging	360
(ii) objectivisme, subjectivisme en bestraffing van de poging	361
c. de strafbare poging in het Belgisch Strafwetboek	362
2. Constitutieve elementen van de strafbare poging	362
a. het voornemen een welbepaald misdrijf te plegen	362
b. een uitvoeringshandeling	363
c. de staking of mislukking onafhankelijk van de wil van de dader	365
(i) de onvoltooide poging	365
(ii) de voltooide poging	366
3. Gevallen waarin de poging niet strafbaar is	367
a. wanbedrijven en overtredingen	367
b. spontane terugtrek	368
(i) spontaan	369
(ii) definitief	370
(iii) voordat het misdrijf is voltooid	370
c. het onmogelijk misdrijf	371
(i) probleemstelling	371
(ii) oplossing in rechtsleer en rechtspraak	372
(iii) putatieve en absurde misdrijven	374
4. Bestrafing van de poging	375
a. algemene beginselen	375
b. toepassing	375
(i) bestraffing van de poging tot misdaad	375
(ii) bestraffing van de poging tot wanbedrijf	376
(iii) bestraffing van de poging tot overtreding	376
<i>Hoofdstuk 2. Strafbare deelneming</i>	377
1. Begrip	377
2. Theoretische grondslagen	378
a. de accessoriteit van de strafbare deelneming	378
b. inchoate crimes?	379
3. Constitutieve elementen van de strafbare deelneming	381
a. wilsovereenstemming	381
(i) deelnemingsopzet	381
(ii) verzwarende omstandigheden	383
(iii) specificiteit van de wilsovereenstemming	385
(iv) geen deelneming aan onopzettelijke misdrijven	385
b. misdrijf waaraan wordt deelgenomen	385
(i) een misdrijf	385
(ii) een misdrijf dat daadwerkelijk wordt gepleegd	386
(iii) het misdrijf moet niet noodzakelijk voltooid zijn	386
c. 'positieve' deelnemingsdaad	387
(i) de deelnemingsdaad moet met één van de in art. 66 en 67 Sw. opgesomde gedragingen overeenkomen	388

Inhoudstafel

a. het verlenen van materiële hulp	388
b. het verlenen van morele hulp	389
(ii) het moet om een positieve daad gaan	390
a. principe	390
b. deelneming door onthouding?	390
(iii) de deelnemingsdaad moet worden gesteld vóór of tijdens het misdrijf, niet erna	392
4. Bestrafing van de strafbare deelneming	394
a. verschil tussen medeplichtigheid en mededaderschap	394
b. de weerslag van de verzwarende omstandigheden	394
5. Bijzondere vormen van daderschap en strafbare deelneming	395
a. strafbare deelneming en rechtspersonen	395
b. gebruik van minderjarigen om misdrijven te plegen	395
c. schuldig verzuim: een nieuwe vorm van daderschap?	396
d. ‘superior responsibility’	397
e. criminele organisaties	398
f. joint criminal enterprise (‘JCE’)	400
Deel V. De sanctie	403
<i>Hoofdstuk 1. Overzicht van de sancties</i>	405
1. Straffen	406
a. inleiding	406
(i) wat is een ‘straf’?	406
(ii) kenmerken van strafrechtelijke straffen	407
(iii) niet-strafrechtelijke sancties	409
(iv) strafsancities en het EVRM	410
(v) indeling van de straffen	411
b. de doodstraf	413
(i) situering	413
(ii) argumenten voor en tegen de doodstraf	414
c. de vrijheidsstraffen	416
(i) gevangenisstraf en opsluiting	416
(ii) hechtenis	418
(iii) vrijheidsstraffen en rechtspersonen	419
d. de terbeschikkingstelling van de strafuitvoeringsrechtbank	420
(i) begrip	420
(ii) toepassingsgebied	420
(iii) inhoud van de TBS	421
e. de geldboete	422
(i) strafrechtelijke geldboeten	422
a. geldboeten die gelden t.a.v. natuurlijke personen	422
b. geldboeten die gelden t.a.v. rechtspersonen	422
(ii) berekening van de geldboeten: het systeem van de opdecimen	423
(iii) boetevervangende gevangenisstraf	424
(iv) administratieve geldboeten en administratieve transacties	425
a. principe	425
b. onderscheid tussen administratieve boeten en administratieve transacties	427
(v) bijdrage aan het slachtofferhulpfonds	429
f. de straf onder elektronisch toezicht	429
(i) begrip en filosofie van de wet	429

Inhoudstafel

(ii) toepassingsgebied (art. 37ter Sw.)	430
(iii) tenuitvoerlegging (art. 37quater Sw.)	431
a. bijzondere verjaringstermijn van de straf	431
b. invulling en opvolging van de uitvoering van de straf	432
c. schorsing van de straf onder elektronisch toezicht	432
g. de werkstraf	433
(i) begrip en filosofie van de wetgever	433
(ii) toepassingsgebied	434
(iii) tenuitvoerlegging van de werkstraf	436
h. de autonome probatiestraf	437
(i) begrip en filosofie van de wetgever	437
(ii) toepassingsgebied (art. 37octies Sw.)	438
(iii) tenuitvoerlegging	439
i. de bijzondere verbeurdverklaring of confiscatie	440
(i) de gewone confiscatie (art. 42, 1° en 2° Sw.)	442
a. welke zaken kunnen worden geconfisqueerd?	442
b. voor welke misdrijven?	445
c. is confiscatie verplicht of facultatief?	446
d. kan gewone confiscatie worden uitgesproken t.a.v. zaken die aan een derde toebehoren?	447
(ii) de confiscatie van vermogensvoordelen of voordeelsontneming (art. 42, 3° en 43bis Sw.)	449
a. begrip	449
b. welke vermogensvoordelen kunnen worden geconfisqueerd?	450
c. bewijslast?	452
d. voor welke misdrijven?	453
e. is voordeelsontneming verplicht of facultatief?	453
f. wat gebeurt er met de geconfisqueerde zaken?	455
g. confiscatie van vermogensvoordelen die aan een derde toebehoren?	455
h. raming van de te confisqueren vermogensvoordelen	457
i. het apart kaalplukonderzoek: de ‘buitgerichte’ procedure	458
(iii) de verruimde voordeelsontneming (art. 43quater Sw.)	459
a. bedoeling wetgever	459
b. welke veroordelingen?	460
c. waarin bestaat de ‘verruiming’?	461
d. bewijslast?	461
(iv) de confiscatie als beveiligingsmaatregel	462
j. de afzetting	463
k. de ontzetting	463
l. het beroepsverbod	465
m. de bekendmaking van vonnissen en arresten	467
n. straffen die gelden t.a.v. rechtspersonen	468
(i) de ontbinding	468
(ii) het verbod bepaalde werkzaamheden te verrichten	469
(iii) de bedrijfssluiting	469
(iv) de bekendmaking van de veroordeling	469
o. andere bijkomende straffen	470
(i) vervallenverklaring van het recht tot sturen	470
(ii) stadionverbod	471

Inhoudstafel

(iii) woonverbod	471
p. voorstellen de lege ferenda	471
(i) de verwijzing naar de tuchtrechtelijke of de bestuurlijke overheid	471
(ii) de schuldigverklaring met waarschuwing	472
(iii) het rijverbod als vorm van mobiliteitsbeperking	473
(iv) opgelegde behandeling	474
(v) verwijdering van het grondgebied	474
2. Burgerlijke gevolgen van het misdrijf	475
a. de wettelijke onbekwaamheid (pro memorie)	475
b. de teruggave	475
c. de gerechtskosten	476
d. de schadevergoeding	477
e. bijzondere burgerlijke sancties	478
(i) onwaardigheid om te erven	478
(ii) vervallenverklaring van de Belgische nationaliteit	479
3. Maatregelen	481
a. maatregelen t.a.v. minderjarigen	481
(i) de afhandeling op het niveau van het openbaar ministerie	482
(ii) de afhandeling op het niveau van de jeugdrechter of jeugdrechtbank	483
b. de internering van geestesgestoorde delinquenten	485
(i) wettelijk kader en situering	485
(ii) definitie en doelstellingen van de internering	486
(iii) toepassingsvoorwaarden	487
a. de strafbare feiten	487
b. de ernstige geestesstoornis	489
c. het gevaar voor de maatschappij	490
(iv) de gerechtelijke fase	490
a. het psychiatrisch deskundigenonderzoek	490
b. de rechterlijke beslissing tot internering	491
c. kosten, teruggave en bijkomende veiligheidsmaatregelen	492
d. de burgerlijke rechtsvordering van de slachtoffers	492
<i>Hoofdstuk 2. Straftoemeting</i>	<i>494</i>
1. De straftoemeting in de strikte betekenis	494
a. criteria voor de straftoemeting	494
(i) straftoemeting en beoordelingsvrijheid van de rechter	494
(ii) de motivering van de straftoemeting (art. 163 en 195 Sv.)	497
(iii) straftoemetingcriteria de lege ferenda	501
b. de verschoningsgronden (art. 78 Sw.)	504
c. de verzachtende omstandigheden (art. 79-85 Sw.)	504
(i) toelaatbaarheid van de verzachtende omstandigheden	504
a. misdaden	505
b. wanbedrijven uit het Strafwetboek	505
c. wanbedrijven in bijzondere wetten	505
d. overtredingen	506
(ii) werking van de verzachtende omstandigheden	506
a. criminele straffen (art. 80-84 Sw.)	506
b. correctionele straffen (art. 85 Sw.)	507
c. politiestraffen	508
(iii) correctionalisering en contraventionalisering	508
a. begrip	508

Inhoudstafel

b. wie kan correctionaliseren?	509
c. voorwaarden	510
(iv) verzachtende omstandigheden de lege ferenda	513
d. recidive of herhaling (art. 54-57 Sw.)	513
(i) begrip	513
(ii) toepassingsvoorwaarden	514
a. een vroegere strafrechtelijke veroordeling	514
b. een nieuw misdrijf	514
c. de staat van herhaling moet door de wet zijn bepaald	515
(iii) strafverzwaring bij wettelijke herhaling	516
(iv) bijzonder gevolg van de herhaling: de TBS	519
e. de samenloop (art. 58-65 Sw.)	519
(i) meerdaadse samenloop	520
(ii) eendaadse samenloop	522
a. eendaadse samenloop stricto sensu	522
b. voortgezette misdrijven	522
(iii) belang van het onderscheid	524
(iv) bepaling van de ‘zwaarste straf’	525
f. de straftoemeting bij verzwarende omstandigheden	527
g. de straftoemeting bij strafbare poging en strafbare deelneming	528
(i) poging	528
(ii) deelneming	528
h. onderlinge combinatie van de straftoemtingsregels	529
2. De modaliteiten van de strafoplegging: ‘effectief’, met uitstel, en de opschorting van de uitspraak	529
a. algemene beginselen	529
b. ratio legis	531
c. uitstel en opschorting: wettelijke regeling	532
(i) toepassingsvoorwaarden	533
a. uitstel	533
b. opschorting	535
c. afwijking bij sommige drugsmisdrijven	536
(ii) de probatievoorwaarden	536
(iii) duur proeftermijn	538
(iv) gevolgen	538
a. uitstel	538
b. opschorting	539
<i>Hoofdstuk 3. Strafuitvoering</i>	<i>540</i>
1. Algemene beginselen	540
a. achtergrond	541
b. bronnen van het strafuitvoeringsrecht	542
(i) interne rechtspositie van veroordeelde gedetineerde	542
(ii) externe rechtspositie van veroordeelde gedetineerden	545
c. de rechterlijke controle op de strafuitvoering	546
d. het Centraal Strafregerregister	548
2. Omstandigheden die het verval of tenietgaan van de straffen meebrengen	550
a. de dood van de veroordeelde	550
b. de verjaring van de straf	551
(i) termijnen	551
(ii) stuiting van de verjaring	552

Inhoudstafel

(iii) de ontvluchting	553
(iv) schorsing van de verjaring	553
c. amnestie	554
d. genade	555
3. De uitvoering van de straffen	556
a. de tenuitvoerlegging van de geldboete en de verbeurdverklaring	556
b. de tenuitvoerlegging van vrijheidsstraffen	558
(i) algemene beschouwingen	559
(ii) de beveiligingsperiode	561
(iii) de door de minister van Justitie toe te kennen strafuitvoeringsmodaliteiten	561
a. de uitgaansvergunning (art. 4 en 5 Wet Strafvuivering)	561
b. het penitentiair verlof (art. 6 tot 9 Wet Strafvuivering)	562
c. de plaatsing in een transitiehuis (art. 9/1 tot 9/3 Wet Strafvuivering)	562
d. de procedure (art. 10 tot 14 Wet Strafvuivering)	562
e. de onderbreking van de strafuitvoering (art. 15 tot 20 wet strafuitvoering)	563
f. de invrijheidstelling met het oog op verwijdering van het grondgebied (art. 20/1 wet strafuitvoering)	563
(iv) de door de strafuitvoeringsrechter/strafuitvoeringsrechtbank toe te kennen strafuitvoeringsmodaliteiten	563
a. de voorwaardelijke invrijheidstelling	564
b. de voorlopige invrijheidstelling met het oog op verwijdering van het grondgebied of met het oog op overlevering	567
c. beperkte detentie en elektronisch toezicht	567
d. opvolging en controle (art. 62 en 63 wet strafuitvoering)	568
e. herroeping, schorsing en herziening van een strafuitvoeringsmodaliteit	569
f. de definitieve invrijheidstelling (art. 71 wet strafuitvoering)	570
g. bijzondere bevoegdheden van de strafuitvoeringsrechter	570
(v) oud regime dat voorlopig nog van kracht blijft voor vrijheidsstraffen van 3 jaar en minder: de niet-uitvoering van de korte gevangenisstraf	571
c. de tenuitvoerlegging van de TBS	573
(i) uitvoeringsprocedure van de TBS	573
(ii) verloop van de vrijheidsbeneming	573
(iii) verloop van de invrijheidstelling onder toezicht	574
(iv) ontheffing van de TBS	574
d. probatie-uitstel en probatie-opschorting	575
(i) toezicht op de probatievoorwaarden	575
(ii) de herroeping van het (probatie)uitstel en de (probatie)opschorting	575
a. herroeping van het uitstel	576
b. herroeping van de opschorting	577
c. nog enkele algemene aspecten van de herroeping	577
4. De uitvoering van beveiligingsmaatregelen	577
a. de uitvoering van de maatregelen van de jeugdrechter	577
b. de tenuitvoerlegging van de internering	578
(i) de uitvoeringsmodaliteiten	578
(ii) de procedure	580

Inhoudstafel

(iii) gelijktijdige tenuitvoerlegging van een internering en een veroordeling tot een vrijheidsstraf	581
(iv) de internering van veroordeelden	581
<i>Hoofdstuk 4. Uitwissing en eerherstel</i>	583
1. Automatische uitwissing	583
2. Eerherstel	584